

بازیافت و تفکیک زباله در تهران

تفکیک زباله باید از زیر سینی آشپزخانه آغاز شود.» این جمله را دکتر محمدباقر قالیباف در روز زمین پاک گفته بود؛ با این نوع تفکر، هر فرد در داخل خانواده باید بتواند قدم‌های ابتدایی و اصلی را در کمک به پاکسازی زمینی که در آن زندگی می‌کند، بردارد.

شاید خواندن آمار زیر شما را متعجب کند؛ اما جای تعجب نیست، لطفاً با چشم‌های باز آمار زیر را بخوانید: «ایرانی‌ها هر روز حدوداً ۴۰ هزار تن و تهرانی‌ها بیش از ۷ هزار تن زباله تولید می‌کنند.» شاید آمار زیر جالب‌تر و تکان‌دهنده‌تر باشد؛ چرا که وقتی اسم «نفت» در جایی می‌آید، عرق ملی ما ایرانی‌ها کمی می‌جوشد: «تهرانی‌ها سالانه ۳۰ میلیون و ۳۵۰ هزار دلار پلاستیک، ۵۵ میلیون دلار پسماند غذایی آشپزخانه، ۳۵ میلیون دلار کاغذ و مقوا و فقط ۵۰ میلیون دلار نان در مرکز دفن کهریزک زیر خروارها خاک دفن می‌کنند که بازیافت آن سالانه بیش از ۲۰۰ میلیون دلار صرفه‌جویی ارزی به دنبال خواهد داشت. به عبارت دیگر، این رقم معادل ۱۲ میلیون و ۸۵۰ هزار بشکه نفت خام است!»

بله، آمار عجیبی است. اما وقتی اسم طرح «بازیافت زباله» به میان می‌آید، میزان این شگفت‌زدگی کمتر می‌شود. بهمن‌ماه ۸۴، همایش «بازیافت» با هدف ارتقای مشارکت شهروندان در منطقه ۱۹ شهرداری تهران برگزار شد. در این همایش که از اولین اقدام‌های جدید شهرداری تهران به شمار می‌رفت، وضعیت بازیافت زباله‌های شهری بررسی شد. پس از آن و در سالروز زمین پاک، برنامه‌های مهم شهرداری تهران در پایتخت مطرح شد: «تفکیک زباله در مبدا به صورت تر و خشک از طرح‌های شهرداری است.»

دکتر مسعود کرباسیان، معاون خدمات شهری شهرداری تهران، در اردیبهشت‌ماه ۸۵ گفت که در سیستم سنتی، تنها بعضی از اقلام باارزش مانند پلاستیک، کاغذ و نان خشک توسط عوامل و زباله‌یابان، آن هم به صورت موردی از مبادی خاص و یا غیراصولی از سطح معابر، تفکیک و جمع‌آوری می‌شود. اما در رویکرد جدید، اولاً جداسازی باید در محل تولید باشد که شامل کلیه مواد خشک است و جمع‌آوری آن توسط پیمانکاران واجد شرایط انجام شود و تمام مراکز و مبادی را پوشش دهد. در صورت اجرای کامل این طرح، حدود دویست فرصت شغلی در تهران ایجاد می‌شود. کرباسیان از واحدهای مختلف بازیافت و پردازش در مجتمع آرادکود هم گفته بود: «با وجود واحدهای مختلف بازیافت و پردازش در این مجتمع، حدود سه هزار تن از زباله‌های ورودی به مرکز دفع، وارد فرایند بازیافت و پردازش شده، سپس نسبت به جداسازی سایر موارد خشک اقدام و باقی‌مانده به درصد بالای مواد آلی وارد پروسه کمپوست‌سازی می‌شود که بپینه‌سازی سیستم‌های موجود و بالا بردن ظرفیت آنها تا پنج هزار تن در روز از برنامه‌های در دست اقدام سازمان بازیافت است.»

در کنار بحث‌های علمی مربوط به این طرح، شهرداری تهران مجموعه برنامه‌هایی فرهنگی را هم در راستای آموزش به شهروندان در نظر گرفته بود. تیزرهای تلویزیونی آموزش تفکیک زباله‌های خانگی از این برنامه‌ها بود. علاوه بر آن، آموزش چهره به چهره به تهرانی‌ها و آموزش در مناطق و برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های

بازیافت از سلسله‌برنامه‌های فرهنگی شهرداری تهران به شمار می‌رفت. خردادماه ۸۵ جشنواره بازیافت زباله در پارک چیتگر برگزار شد و تعدادی از شهروندان که در طرح تفکیک زباله مشارکت مستمر داشتند، جوایزی را دریافت کردند. حتی شهرداری منطقه ۱۴ تهران هم تصمیم به آموزش طرح تفکیک زباله و بازیافت مواد در مدارس منطقه گرفت. شهرداری منطقه ۱۴ دانش‌آموزان را «سفیران» اطلاع‌رسانی به خانواده‌ها دانسته بود که نقش مهمی در آگاه‌سازی اطرافیان دارند. برگزاری جشنواره تفکیک و بازیافت زباله، تجربه خوبی بود. این جشنواره‌ها و اهدای جوایز به شهروندان مشارکت‌جو انگیزه خوبی برای بسیاری از تهرانی‌ها شد.

از سوی دیگر، این طرح باعث شد که تعدادی از گروه‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد از آن استقبال کنند. مدیرعامل سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهرداری تهران در مردادماه ۸۵، مشارکت تشکلهای مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد را در امور زیست‌محیطی شهری و در زمینه روشن‌سازی افکار عمومی و آموزش خانه به خانه حائز اهمیت دانست. شاید بر پایه همین طرز تفکر بود که قرار شد تا پایان سال ۸۵، دو میلیون خانوار تهرانی تحت آموزش چهره به چهره طرح بازیافت قرار بگیرند. تا پایان شهریورماه امسال ۷۰۰ هزار خانوار تحت آموزش قرار گرفته بودند. همزمان کیسه‌های زباله رایگان، مخصوص زباله‌های تر و خشک، بین شهروندان توزیع می‌شد تا طرح تفکیک زباله از مبدا بین خانوارها نهادینه شود.

طرح تفکیک و بازیافت زباله‌ها علاوه بر آن که می‌تواند تهران را از آلودگی‌های زیست‌محیطی نجات دهد، در رونق بخشیدن به اقتصاد شهری هم تاثیرگذار خواهد بود؛ چرا که از سویی گفته می‌شود اجرای کامل طرح تفکیک زباله از مبدا، ۴۰ میلیارد تومان درآمدزایی به دنبال دارد. چون از هزینه‌های جمع‌آوری زباله کاسته می‌شود و نیز در ایجاد اشتغال و ایجاد توسعه پایدار موثر است. از سوی دیگر، طی گفته شهردار تهران، بازیافت زباله‌های شهر تهران می‌تواند سالانه خوراک دام، از جمله بیش از ۷۵ هزار راس گاو گوشتی را تامین کند. به خوبی مشخص است که امروزه زباله‌های شهری یکی از بارزترین معضله‌های بهداشتی و زیست‌محیطی شهر به حساب می‌آیند که نمی‌توان بر این مشکل بزرگ شهری با رویکرد سنتی فائق شد. اما اگر به همین مشکل شهری نگاهی علمی داشت، می‌توان پسماندهای مخرب شهری را به فرصتی طلایی برای شهر تبدیل کرد. مدیریت عاقلانه پسماندهای شهری امروز یکی از راه‌های موثر حفاظت از محیط زیست است.

منبع: hamshahrionline